

SÖDERTÄLJE KOMMUN Kommunstyrelsen	
2017 -10- 10	
Dnr	Rnr

TJÄNSTESKRIVELSE

2017-10-03

Social- och omsorgskontoret

Kommunstyrelsen

Äldreomsorgsnämnden

1 (2)
KS 2017/1027

Fallprevention och gratis broddar

- återremitterat ärende

Dnr KS 17/262, ÄON 17/049

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 27 januari 2017 att återremittera ärendet om gratis broddar och uppdra till förvaltningen att i samma ärende också se över hur Södertälje kommun ska bidra till att minska fallolyckorna bland äldre. I uppdraget ingår att genomföra en kunskapssammanställning och analysera om ytterligare åtgärder ska vidtas för att minska fallolyckorna bland äldre i kommunen.

Av kunskapssammanställning som har genomförts framgår att kostnaden, förekomsten och konsekvenser av fallolyckor är omfattande både för individen och för samhället samt att arbete med fallprevention bör bedrivas långsiktigt och systematiskt.

Kommunförvaltningen föreslår att kunskapssammanställningen över Södertälje kommuns fallpreventiva arbete godkänns och att kommunförvaltningen fortsätter att utveckla och förbättra det fallpreventiva arbete som redan idag bedrivs inom förvaltningen.

Vidare föreslår förvaltningen att medel till gratis broddar, till personer 70 år och äldre, inte anslås på grund av för hög kostnad, brist på evidens och att ett sådant beslut kan strida mot likabehandlingsprincipen i kommunallagen.

Beslutsunderlag

Social-och omsorgskontorets tjänsteskrivelse daterad den 3 oktober 2017

Rapport Fallprevention och gratis broddar daterad den 3 oktober 2017

Kommunstyrelsens protokoll den 27 januari 2017 § 12

Bilaga 1 – Tjänsteskrivelse och rapport Gratis broddar för äldre 2017-01-05

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Inga ekonomiska konsekvenser.

Kommunförvaltningens förslag till beslut i kommunstyrelsen

1. kunskapssammanställningen över Södertälje kommuns fallpreventiva arbete godkänns
2. förslag om gratis broddar till personer 70 år och äldre avslås.

Rickard Sundbom
Stadsdirektör

Lenita Granlund
Socialdirektör

Handläggare: Inga-Lena Palmgren
utredare
stab, social-och omsorgskontoret
Telefon (direkt): 08- 520 038 60
E-post: inga-lena.palmgren@sodertalje.se

Elin Malmqvist
Utredare
Enheten utredning och hållbarhet, kommunstyrelsens kontor
Telefon (direkt): 08-523 029 87
E-post: elin.malmqvist@sodertalje.se

Beslutet skickas till

Kommunala handikapprådet
Kommunala pensionärsrådet
Tekniska nämnden
Samhällsbyggnadskontoret
Akten

Rapport | 2017-10-03

Fallprevention och gratis broddar

Inga-Lena Palmgren
Utredare
Staben, social- och omsorgskontoret
Telefon (direkt): 08- 523 038 60
E-post: inga-lena.palmgren@sodertalje.se

Elin Malmqvist
Utredare
Enheten utredning och hållbarhet, kommunstyrelsens kontor
Telefon (direkt): 08-523 029 87
E-post: elin.malmqvist@sodertalje.se

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning	3
2. Inledning	3
2.1 Bakgrund	3
2.2 Förutsättningar	4
2.2.1 Avgränsningar	4
2.2.2 Metod	4
2.3 Definitioner	4
3. Fallolyckor nationellt	4
4. Fallprevention nationellt	5
4.1 Regeringsuppdrag	6
4.2 Socialstyrelsen	6
4.3 Sveriges kommuner och landsting	6
4.4 Myndigheten samhällsskydd och beredskap	7
5. Södertälje	8
5.1 Fallolyckor Södertälje kommun	8
5.2 Fallprevention Södertälje kommun	8
5.2.1 Yttre miljö	8
5.2.2 Information/Kampanj för minskade fallolyckor	9
5.2.3 Fysisk tillgänglighet	9
5.2.4 Individuell praktisk hjälp	9
5.2.5 Föreningar	9
5.2.6 Hemtjänst	9
5.2.7 Bostadsanpassning	10
5.2.8 Särskilt boende	10
5.2.9 Kultur 365	10
5.2.10 Velfärdsteknik och digitalisering	10
5.3 Landstinget och andra aktörer	10
6. Systematisk och långsiktigt arbete	11
6.1 Förslag på förbättringsåtgärder	11
7. Broddar	13
8. Referenslista	14

Bilaga 1 Tjänsteskrivelse och rapport Gratis broddar för äldre 2017-01-05

1. Sammanfattning

Kommunstyrelsen behandlade den 27 januari 2017 § 12, ett ärende om gratis broddar för äldre. Kommunförvaltningens förslag var att inte anslå medel till erbjudande om gratis broddar på grund av för hög kostnad, brist på evidens och att det kan strida mot likabehandlingsprincipen i kommunallagen. Kommunstyrelsen beslutade att återremittera ärendet till förvaltningen med uppdraget att se över hur Södertälje kommun ska bidra till att minska fallolyckorna bland äldre. I uppdraget ingår att genomföra en kunskapssammanställning och analysera om ytterligare åtgärder ska vidtas för att minska fallolyckorna bland äldre i kommunen.

En kunskapssammanställning har genomförts av hur olika myndigheter och organisationer rekommenderar att arbete med fallprevention bland äldre ska genomföras.

Kunskapssammanställningen omfattar också det arbete som sker i kommunen både på individnivå och generellt.

Av kunskapssammanställningen framgår att kostnaden, förekomsten och konsekvenserna av fallolyckor är omfattande både för individen och för samhället. Arbetet med fallprevention bör bedrivas långsiktigt och systematiskt, det finns inga snabba och enkla lösningar.

Kommunförvaltningen föreslår att kunskapssammanställningen över Södertälje kommuns fallpreventiva arbete godkänns och vidare föreslås att medel till gratis broddar till personer 70 år och äldre inte anslås.

2. Inledning

2.1 Bakgrund

Kommunstyrelsen behandlade den 27 januari 2017 § 12, ett ärende om gratis broddar för personer 70 år och äldre. Ärendet aktualiserades efter ett initiativ från kommunala pensionärsrådet (KPR). Kommunförvaltningens förslag var att inte anslå medel till erbjudande om gratis broddar på grund av för hög kostnad, brist på evidens och att det kan strida mot likabehandlingsprincipen i kommunallagen.

Beslutet i kommunstyrelsen blev att ärendet återremitterades med ett breddat uppdrag för att se över hur Södertälje kommun ska bidra till att minska fallolyckorna bland äldre.

I det breddade uppdraget ingår två deluppdrag:

1. en kunskapssammanställning över vilka åtgärder som idag genomförs av Södertälje kommun
2. utifrån kunskapssammanställningen analysera om det finns ytterligare åtgärder som Södertälje kommun, själv eller tillsammans med andra aktörer, bör initiera för att på ett systematiskt sätt minska antalet fallolyckor bland Södertäljes äldre.

I denna rapport beskrivs fallprevention både från ett nationellt perspektiv och utifrån vad som sker i Södertälje. Kapitel 5 svarar mot det första deluppdraget om pågående arbete i Södertälje. Kapitel 6 Systematiskt och långsiktigt arbete svarar mot det andra deluppdraget.

2.2 Förutsättningar

2.2.1 Avgränsningar

Kunskapssammanställningen beskriver vilka åtgärder Södertälje kommun genomför för att minska fallolyckorna bland äldre i kommunen. Kunskapssammanställningen har, till viss del, inkluderat landstinget och andra organisationer och föreningar.

2.2.2 Metod

Underlaget till den här rapporten är insamlat genom en omvärldsbevakning på området fallprevention för äldre, via samtal med berörda funktioner både på lokal och på nationell nivå samt genom informationsinhämtning på hemsidor. Underlaget samlades in under februari-juni 2017.

Kommunala pensionärsrådet och kommunala handikapprådet har fått möjlighet att lämna synpunkter samt bistått med information till rapporten.

2.3 Definitioner

Följande terminologi används i den här rapporten

- **Fallolycka**
En händelse då någon oavsiktligt hamnar på golvet eller marken och en skada inträffar.
- **Fallprevention**
Omfattar alla strukturer, processer, rutiner och åtgärder som syftar till att förebygga fall.

3. Fallolyckor nationellt

Siffror från Socialstyrelsens patientregister visar att cirka 70 000 personer blir inlagda på sjukhus på grund av fallolyckor varje år. Fall är dessutom den vanligaste orsaken till dödsolyckor, över tusen personer skadas så allvarligt att de avlider. Det är fyra gånger så många jämfört med dem som omkommer i trafiken - och en fördubbling sedan år 2000.

Data från Socialstyrelsens patientregister visar att andelen män som vårdas på sjukhus till följd av fallolyckor har ökat det senaste decenniet, medan motsvarande siffra för kvinnor varit relativt oförändrad. Oftast drabbas äldre personer. Fallrisken ökar med åldern, på grund av svagare muskler, sämre balans, sjukdomar samt syn- och hörselnedsättning. Andra riskfaktorer är läkemedelsanvändning och låg kroppsvikt till följd av undernäring.

Socialstyrelsens rapport ”Öppna jämförelser 2015 – Vård och omsorg om äldre” visar på stora skillnader i landet, när det gäller hur många över 80 år som vårdats på sjukhus för fallolycka per 1000 invånare.

I den sammanställningen har Stockholms län högst antal, 72 per 1000 invånare, tätt följt av Jämtlands och Västerbottens län. Minst antal har Gävleborgs län, 53 stycken. Även Östergötland och Södermanland tillhör de län där lägst antal hamnar på sjukhus efter fall¹.

Sveriges kommuner och landsting (SKL) har publicerat rapporten Fallskador bland äldre (2009) som är en sammanfattning av en kunskapsöversikt om fallskador. Rapporten beskriver bland annat var fallolyckor sker:

”Inomhus och på plant golv

Man kan lätt tro att de flesta fallen sker från hög höjd, som från en stol. En vanlig föreställning är också att de flesta fallen sker när man ska resa sig upp eller när man ska gå på toaletten på natten. Så är det dock inte.

Kunskapssammanställningen visar att de allra flesta fallskador sker inomhus på ett plant golv, när man redan är uppe och rör sig. Ofta säger man att den utlösande faktorn är möbler, mattor, golv eller alkoholkonsumtion. Det kan vara en bidragande orsak, men det kan också finnas andra förklaringar som felaktig läkemedelskonsumtion, dålig balans eller felaktiga glasögon

Utomhus och på vintern

De som skadas utomhus är ofta under 80 år och vistas ofta ute. Ungefär en tredjedel av de fallolyckor som drabbar äldre och som kommer i kontakt med akutvården, sker utomhus. Många av dessa olyckor inträffar på snö och is. Eller också är något föremål som stege, trappa eller hjälpmedel inblandat. Därför tror man att många fall utomhus borde kunna förebyggas. Närmare 75 procent av fallolyckorna utomhus relaterar till olika former av markunderlag. Samtidigt är den fysiska miljön en orsak, fallet beror också på den enskilda personens förmåga och beteende. Vintermånaderna december till mars är helt dominerande när det gäller skador utomhus och betydligt fler kvinnor än män drabbas.”

Av Folkhälsorapporten 2015 från Stockholms läns landsting framgår att fler kvinnor än män drabbas av fallolyckor och andelen i befolkningen som drabbas ökar tydligt med stigande ålder. Bland personer 67-74 år sker de flesta fallolyckorna utomhus, medan fallolyckorna bland äldre oftast sker inomhus.

I Folkhälsorapporten anges att i en undersökning 2014 uppgav omkring 17 procent av alla 67 år och äldre att de under det senaste halvåret fallit omkull och skadat sig en eller flera gånger under det senaste halvåret².

4. Fallprevention nationellt

Det finns en mängd olika rapporter om arbete för att förbygga fallolyckor, här redogörs för de stora övergripande rapporterna på nationell nivå och därefter en kartläggning av pågående arbete i Södertälje kommun.

¹ <http://www.socialstyrelsen.se/nyheter/2016/flerdoravfallolyckor>

² <http://folkhalsoguiden.se/halsa-stockholm/folkhalsorapport-2015/>

4.1 Regeringsuppdrag

Regeringen beslutade december 2015 att ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en webbaserad utbildning om hur fallolyckor kan förebyggas inom hälso- och sjukvård samt inom social omsorg. I uppdraget ingår också att i dialog med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) genomföra en utbildningssatsning riktad till äldre om hur de själva kan skydda sig mot fallolyckor.

Sedan år 2010 pågår projektet ”Koll på läkemedel” som är ett samarbete mellan Apoteket AB, Pensionärernas Riksorganisation (PRO) och SPF Seniorerna för bättre läkemedelsbehandling till äldre. Under år 2016 och 2017 har regeringen bidragit med ekonomiskt stöd till projektet. Bidraget ska bland annat gå till att arbeta med läkemedel och fallolyckor^{3, 4}.

4.2 Socialstyrelsen

Regeringens beslut i december 2015 innebar två deluppdrag till Socialstyrelsen med syfte att förhindra fallolyckor:

- Planera för och ta fram webbaserad utbildning om fallprevention riktad till verksamheter inom hälso- och sjukvård och verksamheter inom social omsorg.
- Att i dialog med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) genomföra en utbildningssatsning riktad till äldre kvinnor och män om hur äldre själva kan skydda sig mot fallolyckor. Arbetet ska ske i nära samarbete med organisationer på äldreområdet.

Utifrån regeringsuppdragets första del kommer Socialstyrelsen att i december 2017 publicera en ny, kostnadsfri webbutbildning som vänder sig till personal inom hälso- och sjukvården och inom socialtjänstens omsorg. I den betonas vikten av att arbeta i team med flera yrkeskompetenser.

För att arbeta med information och utbildning till äldre har Socialstyrelsen utarbetat den nationella kampanjen Balansera mera. Kampanjen har tre teman: mat, motion och medicin.

Syftet med kampanjen Balansera mera är att uppmärksamma personer i åldern 55 år och uppåt hur de själva kan minimera risken för att falla. Kampanjen Balansera mera handlar om vad man själv kan göra för att förhindra att ramla och bland det mest effektiva är styrke- och balansträning, att äta näringsriktig och god mat och se över sitt medicinintag.

Kampanjmaterialet läggs ut på Socialstyrelsens hemsida och är kostnadsfritt att ladda ner. Materialet innehåller informationsbroschyrer, checklistor, filmer, tipsfrågor med mera⁵.

4.3 Sveriges kommuner och landsting

Sveriges kommuner och landsting (SKL) gav 2009 ut rapporten Fallskador bland äldre. I rapporten finns en sammanställning av de viktigaste förebyggande insatserna i kommunen/landstinget som är:

- ”• *Kommunal plan i nära samarbete med landstinget*
- *Utbildning/information till både äldre och personal*
- *Individuell riskbedömning för personer med ökad fallrisk*
- *Förebyggande insatser på särskilda boenden/sjukhus*

³ <http://www.kollpalakemedel.se/om-koll-pa-lakemedel/>

⁴ <http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/12/informationssatsning-om-sambandet-mellan-lakemedel-och-fallolyckor/>

⁵ <http://www.socialstyrelsen.se/balanseramera>

- *Läkemedelsgenomgångar*
- *Sekundärprevention för individer som redan fallit en gång*
- *Snöröjning/sandning/bra utebelysning*
- *Fysisk träning även för mycket gamla”*

Av kunskapssammanställningen framgår att det sällan är *en* enskild orsak till att personer faller utan flera faktorer samverkar som exempelvis läkemedel, balans, dålig syn eller dåligt underlag⁶.

4.4 Myndigheten samhällsskydd och beredskap

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) publicerade i maj 2013 rapporten Systematiskt arbete för äldres säkerhet- Om fall, trafikolyckor, bränder och suicid. Rapporten beskriver olika riskfaktorer för skador men ger också handfasta råd för att bedriva systematiskt förändringsarbete för äldres säkerhet. I rapporten betonas bland annat att förändringar tar tid och att ett systematiskt arbete för äldres säkerhet har en början men inget slut⁷.

MSB arbetar långsiktigt och metodiskt med att förebygga olyckor som leder till personskador, främst inom hem- och fritidssektorn. Broschyren ”Bättre tänka efter före” ges ut av MSB och riktar sig direkt till äldre. Pensionärsorganisationer kan söka bidrag för att genomföra studiecirklar⁸.

⁶ <http://webbutik.skl.se/sv/artiklar/fallskador-bland-aldre-en-sammanfattning-av-en-kunskapsversikt-om-fallskador.html>

⁷ <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/26619.pdf>

⁸ http://www.pro.se/PageFiles/389920/A5_Broschyr_battretankaefter_web.pdf

5. Södertälje

I Södertälje kommun pågår olika insatser för att minska risken för fallolyckor både generellt och mer anpassade efter individuella behov. Det finns dock inget sammanhållet förebyggande arbete, där målet är att minska fallolyckorna.

5.1 Fallolyckor Södertälje kommun

Enligt Socialstyrelsens statistikdatabas vårdades cirka 415 personer i Södertälje 65 år och äldre i slutenvård under åren 2013-2015 på grund av fallolyckor. Slutenvård definieras enligt Socialstyrelsen som hälso- och sjukvård när den ges till en patient vars tillstånd kräver resurser som inte kan tillgodoses inom öppen vård eller hemsjukvård. Statistiken är inte specificerad utifrån orsak och visar på fallolyckor som sker både inomhus och utomhus. Statistiken visar att fler kvinnor än män vårdats på grund av en fallolycka, allra flest är kvinnor 80 år eller äldre.

Tabell 1 - Södertälje, Fallolycka, 2013-2015 (3-års medelvärde), Socialstyrelsens statistikdatabas 2017-06-26

Antal personer vårdade i slutenvård	Ålder	2013-2015
Män	65-79	73*
Kvinnor	65-79	97*
Män	80+	69*
Kvinnor	80+	176*

*Antalet personer är avrundat till heltal.

5.2 Fallprevention Södertälje kommun

Nedan redovisas det arbete som pågår i kommunen som motverkar fallolyckor bland äldre direkt eller indirekt.

5.2.1 Yttre miljö

Samhällsbyggnadskontoret arbetar med att utforma gatumiljön så att den är tillgänglig för alla, oavsett olika former av funktionsnedsättning. Under 2017 kommer en teknisk handbok att sammanställas. Den tekniska handboken ska fungera som ett vägledande dokument vid planering, projektering, utförande, samt drift- och underhåll av kommunala anläggningar. Exempel på när handboken kan användas är vid utformning av trottoarer och övergångsställen samt anordning av utomhusbelysning.

Kontoret har också en pågående inventering av särskilt utsatta platser för fallolyckor genom att följa statistik som finns i informationssystemet Strada. Statistiken bygger på uppgifter både från polis och från sjukvård. Transportstyrelsen ansvarar för Strada (Swedish Traffic Accident Data Acquisition) som är ett informationssystem för data om skador och olyckor inom hela vägtransportsystemet.

Vinterväghållning prioriteras för att i första hand bussgator och anslutande gång- och cykelvägar ska fungera. Därefter sker snöröjning och halkbekämpning på resterande vägnät där kommunen har ansvaret. Det finns möjlighet för medborgarna att göra en felanmälan till kommunen för att uppmärksamma platser där snöröjningen fungerar mindre bra.

Kommunen är delaktig i projektet "Naturen på lika villkor" som drivs av Naturskyddsföreningen i Stockholms län och syftar till att förbättra tillgängligheten i kommunens naturområden för personer med funktionsnedsättning. Det första steget i projektet är att inventera ett antal naturområden för att identifiera vad som behöver åtgärdas ur ett tillgänglighetsperspektiv.

5.2.2 Information/Kampanj för minskade fallolyckor

Kommunala pensionärsrådet (KPR) är kommunens rådgivande organ för äldrefrågor. Rådet har arbetsgrupper som aktualiserar frågor inom äldreområdet.

Socialstyrelsens kampanjmaterial "Balansera mera" har använts delvis under den äldredag som organiseras av kommunala pensionärsrådet varje år i början av oktober. Fokus på dagen är ett hälsofrämjande perspektiv och erbjuder besökarna att delta på olika föreläsningar, prova på olika aktiviteter samt träffa lokala verksamheter och föreningar.

5.2.3 Fysisk tillgänglighet

Kommunala handikapprådet (KHR) är kommunens rådgivande organ när det gäller funktionshinder- och tillgänglighetsfrågor. Inom rådet finns en arbetsgrupp som särskilt tittar på den fysiska tillgängligheten och lämnar synpunkter på t.ex. tillgängligheten i stadsmiljön ur ett funktionshinderperspektiv.

5.2.4 Individuell praktisk hjälp

Södertälje kommun erbjuder Fixarservice till de medborgare som är över 67 år och innebär att få praktisk hjälp i hemmet. Syftet med Fixarservicen är att förebygga fall och fallolyckor. Det kostar inget att använda Fixarservice men eventuella materialkostnader får man stå för själv. Det går att använda servicen en gång per kalendermånad och den utförs av en anställd inom äldreomsorgen.

Exempel på hjälp man kan få är byte av glödlampor, byta gardiner, sätta upp tavlor m.m. Under årets sex första månader 2017 har Fixarservice haft 132 uppdrag till 105 olika personer, motsvarande period 2016 var det 126 uppdrag till 96 olika personer. Fixarservice är en tjänst på 50 % och har i genomsnitt cirka 22 uppdrag per månad.

5.2.5 Föreningar

Kommunen har inget riktat bidrag till föreningar som erbjuder rörelseaktiviteter för äldre. Pensionärsföreningarna får föreningsbidrag för sina verksamheter och de har mycket rörelseaktiviteter för sina medlemmar, exempelvis stavgång, gympa, qigong och dans.

5.2.6 Hemtjänst

Biståndshandläggare och hemtjänstpersonal har inte något specifikt uppdrag att arbeta fallpreventivt. Vid hembesök ser personalen hur det ser ut i bostaden och påtalar om något behöver åtgärdas i hemmet för att minska risken för fallolyckor.

Biståndshandläggarna delar ut en broschyr som tagits fram av Nestor FOU om fallprevention och uppmanar även till att använda fixarservice. För hemtjänstpersonalens arbetsmiljö är det viktigt att hemmet inte innehåller risker för fallolyckor.

5.2.7 Bostadsanpassning

Personer med bestående funktionsnedsättning som behöver anpassa sin bostad kan ansöka om bostadsanpassningsbidrag hos kommunen. Bidraget syftar till att möjliggöra ett självständigt liv i den permanenta bostaden. Det finns särskilda krav som måste uppfyllas för att kunna ansöka.

5.2.8 Särskilt boende

I samband med att en person flyttar till särskilt boende (vård- och omsorgsboende) görs en riskbedömning för fallolycka enligt fastställd rutin. Risken för fall identifieras liksom om det finns bakomliggande sjukdom som kan öka fallrisken.

5.2.9 Kultur 365

Kultur 365 är ett samarbete mellan kultur- och fritidskontoret och social- och omsorgskontoret. Syftet är att skapa ett varierat utbud av aktiviteter för äldre i Södertälje kommun. Många av aktiviteterna vänder sig till äldre på vård- och omsorgsboenden. Målet för Kultur 365 är att hitta nya sätt för social samvaro och kulturella aktiviteter för äldre. Många av aktiviteterna stimulerar till fysisk aktivitet och rörelse. Exempel på aktivitet är Camp 65+, en friluftsdag där äldre får möjlighet att prova på t.ex. löparteknik.

5.2.10 Valfärdsteknik och digitalisering

Inom ramen för valfärdsteknikutvecklingen suddas gränsen mellan hjälpmedel och valfärdsteknik ut, och i förlängningen kommer mer teknik att finnas tillgänglig som på olika sätt kan bidra till trygghet och ökad självständighet.

Nya produkter är under utveckling t.ex. sensorer i kläder. I Södertälje kommun används larmmattor och sensorlarm inom särskilt boende och inom LSS-boenden. I mars 2017 antog berörda nämnder handlingsplan för digitalisering 2017-2018 där ett antal åtgärder beskrivs som ska genomföras inom social omsorg. En av aktiviteterna i handlingsplanen är att följa utvecklingen av valfärdstekniken och inhämta mer kunskap om de möjligheter som den ger.

5.3 Landstinget och andra aktörer

Fysioterapeuter/sjukgymnaster och arbetsterapeuter i öppenvården är organiserade i rehabiliteringsenheter. Det är varierande innehåll i verksamheterna men det finns både senorgympa i grupp och individuell fallprevention.

Mellan år 2006-2007 pågick projektet "Fallfritt" i Södertälje med målet att minska fallolyckorna. Projektet "Fallfritt", var ett samarbete mellan Södertälje kommun, KTH, Karolinska institutet och landstingsvården för att förebygga och minska fallolyckorna i kommunen. Olika aktiva i pensionärsorganisationerna, fotvårdare, fastighetsskötare och vårdpersonal utbildades till så kallade fallriskombud. Ombudens uppgift var att informera om vad som går att göra för att förebygga ett fall. Dessutom fanns ett speciellt telefonnummer dit det gick att ringa för att få tips eller anmäla om det fanns risker i utomhusmiljön.

Artikeln ”Falls prevention through community intervention – A Swedish example”⁹ beskriver effekterna av projektet ”Fallfritt”. Undersökningen visar att antalet frakturer i Södertälje kommun kopplade till fallolyckor minskade mellan åren 2005 till 2007. Dock är undersökningen inte statistiskt signifikant.

De flesta apotek i Södertälje och i övriga Sverige säljer produkter för att öka säkerheten i utemiljön, bland annat halkskydd/broddar.

6. Systematisk och långsiktigt arbete

Flera nationella rapporter visar att arbetet med fallprevention är ett långsiktigt förebyggande arbete. Det krävs både generella och individuella insatser. Kunskapssammanställningen av fallprevention i Södertäljes visar att det genomförs aktiviteter och åtgärder som motverkar fallolyckor bland äldre men det finns inget sammanhållet arbete med ett gemensamt mål.

Med utgångspunkt från kunskapssammanställningen exemplifieras nedan hur kommunen kan utveckla ett kommunövergripande förebyggande arbete med fallprevention bland äldre. En del av åtgärderna är nya och en del är befintliga men kan utvecklas.

6.1 Förslag på förbättringsåtgärder

- **Gemensam plan med landstinget för fallprevention bland äldre (ny insats)**
Ansvaret för fallprevention finns både hos landstinget och hos kommunen. Gränssnittet är inte helt tydligt. En gemensam plan bör utgå från kunskapssammanställningen från SKL, MSB och Socialstyrelsen (se kap 4). Om hemsjukvård införs i kommunen kan det underlätta för ett gemensamt arbete, men redan före ett eventuellt införande kan samarbete initieras.
- **Fallprevention integreras i kommunens folkhälsoprogram (ny insats)**
Fallprevention för äldre är en del av arbetet med förebyggande insatser för folkhälsa. Kommunfullmäktige antog i september 2015 folkhälsoprogram 2015- 2018 för barn och unga. Fallprevention för äldre skulle kunna ingå i ett utvidgat folkhälsoprogram som även omfattar äldre. Programmet kommer att revideras under år 2018.
- **Information och utbildning (ny insats)**
Det finns gott om material som kan användas för information och utbildning och som vänder sig både till äldre och till personal som arbetar inom äldreomsorgen.
Exempel på detta är:
 - socialstyrelsens material från kampanjen ”Balansera mera” som är information och utbildning till äldre. Kampanjen har tre teman: mat, motion och medicin.
Kampanjmaterialet läggs ut på Socialstyrelsens hemsida och är kostnadsfritt att ladda ner. Materialet innehåller informationsbroschyrer, checklistor, filmer, tipsfrågor med mera.

⁹ Larsson, m.fl. 2009: *Falls prevention through community intervention – A Swedish example*

- kostnadsfri webbutbildning från socialstyrelsen som vänder sig till personal inom hälso- och sjukvården och inom socialtjänstens omsorg (publiceras i december 2017).
 - material från Nestor FOU, handbok samt webbutbildning som riktar sig i första hand till omsorgspersonal, vårdpersonal och rehabiliteringspersonal inom vård- och omsorgsboende samt hemtjänst.
- Praktisk individuell hjälp (befintlig ev. utöka insats)
Fixarservice kan spela en viktig roll för praktisk hjälp och skulle kunna få utökat ansvar för att arbeta preventivt med fallolyckor. Det kan innebära en mer aktiv uppsökande verksamhet tillsammans med andra. Exempel på andra tjänster som kan få utökat ansvar är frivillig samordnaren för mötesplatser.
 - Statistik (befintlig ev. utöka insats)
Samhällsbyggnadskontoret använder programmet Strada (se 3.5.1) för att samla statistik över antalet singelolyckor utomhus. En bredare analys kan göras för att kartlägga särskilt drabbade platser och få information om varför antalet fallolyckor bland äldre skiljer sig från år till år. Kommunala handikapprådet och kommunala pensionärsrådet kan vara lämpliga samarbetspartners då flera representanter i råden har god kännedom om otillgängliga gatumiljöer.
 - Vinterväghållning (befintlig ev. utöka insats)
Som framhålls i rapporter från både MSB, Socialstyrelsen och SKL är vinterväghållning och bra belysning avgörande för att motverka fallolyckor utomhus. Vid planering av nya bostadsområden behöver snöröjning inklusive plats för att lagra bortforslad snö ingå i planeringen. Detta för att undvika att snön blir ett hinder på gator och andra ytor. Vid upphandling av snöröjningen är det viktigt att ett tillgänglighetskrav och ett funktionshinderperspektiv finns med i kravspecifikationen.

För att göra en plan tillsammans med landstinget och hålla ihop olika aktiviteter krävs en resurs som ansvarar för planering och genomförande. En resurs som också kan samordna och analysera de olika insatserna för fallprevention som görs i kommunen.

7. Broddar

Som underlag till kommunstyrelsens beslut den 27 januari 2017 fanns kommunförvaltningens utredning Gratis broddar för äldre dnr KS 16/397 (bilaga 1). Kommunförvaltningen föreslog i den utredningen att medel inte skulle anslås till gratis broddar på grund av för hög kostnad, brist på evidens och att det kan strida mot likabehandlingsprincipen i kommunallagen.

Den kunskapssammanställning som har genomförts visar på att om arbetet med fallprevention ska ge effekt är det ett långsiktigt och metodiskt arbete. Orsakerna till att en fallolycka inträffar är ofta flera, exempelvis användning av läkemedel, dålig balans eller syn, hinder i hemmet, dåligt underlag utomhus eller dålig belysning.

Arbete med fallprevention omfattar flera områden och vänder sig till hela målgruppen 65 år och äldre. Frågan om gratis broddar är begränsat till att enbart vara till hjälp vid vinterväglag och till den grupp som kan vara aktiva utomhus. Kostnaden för gratis broddar är det första året 2,3 miljoner kronor och därefter uppskattningsvis cirka 500-700 tusen kronor per år. Beroende av hur arbetet med fallprevention organiseras kan kostnaden uppskattas till ca 300-500 tusen kronor per år.

Kommunförvaltningen föreslår att medel till gratis broddar till personer 70 år och äldre inte anslås på grund av för hög kostnad, brist på evidens och att det kan strida mot likabehandlingsprincipen i kommunallagen.

8. Referenslista

1. Socialstyrelsens hemsida
<http://www.socialstyrelsen.se/nyheter/2016/flerdoravfallolyckor>
2. Folkhälsoguiden
<http://folkhalsoguiden.se/halsa-stockholm/folkhalsorapport-2015/>
3. Koll på läkemedel
<http://www.kollpalakemedel.se/om-koll-pa-lakemedel/>
4. Regeringens hemsida
<http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2016/12/informationssatsning-om-sambandet-mellan-lakemedel-och-fallolyckor/>
5. Balansera mera
<http://www.socialstyrelsen.se/balanseramera>
6. Sveriges kommuner och landstings (SKL) hemsida
<http://webbutik.skl.se/sv/artiklar/fallskador-bland-aldre-en-sammanfattning-av-en-kunskapsoversikt-om-fallskador.html>
Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps hemsida
<https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/26619.pdf>
7. Broschyr – Bättre tänka efter före
http://www.pro.se/PageFiles/389920/A5_Broschyr_battretankaefter_web.pdf
8. Larsson, m.fl. 2009: *Falls prevention through community intervention – A Swedish example*. Safety Science 48 (2010) 204–208.

§ 12 Gratis broddar för äldre

Dnr: KS 16/397

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 25 november 2016, § 221, att ge stadsdirektören i uppdrag att utreda för- och nackdelar med att Södertälje kommun inför gratis utdelning av broddar till personer över 70 år som är skrivna i kommunen.

Av bilagda PM framgår att kostnaden för verksamhet med erbjudande om gratis broddar beräknas uppgå till 2,3 mkr, beroende av hur många som tar ut broddar och på upphandling kan kostnaden bli lägre. I de kommuner som erbjudit gratis broddar har verksamheten uppskattats av målgruppen, men effekten har inte kunnat mätas. I andra kommuner har förslag om gratis broddar prövats men avslagits på grund av att det inte finns evidens för effekterna och att det inte är i överensstämmelse med likabehandlingsprincipen enligt kommunallagen.

Av en kunskapssammanställning från Sveriges kommuner och landsting framgår att det sällan är en enskild orsak till att personer faller utan flera faktorer som exempelvis läkemedel, balans, dålig syn eller dåligt underlag.

Kommunförvaltningen föreslår att medel till erbjudande om gratis broddar till personer över 70 år inte anslås på grund av för hög kostnad, brist på evidens och att det kan strida mot likabehandlingsprincipen i kommunallagen.

Beslutsunderlag

Skrivelse från S, MP och V den 27 januari 2018

Social- och omsorgskontorets tjänsteskrivelse den 5 januari 2017

Social- och omsorgskontorets PM den 5 januari 2017

Skrivelse från Kommunalrådskansliet, S, MP och V den 25 november 2016

Skrivelse från Kommunala pensionärsrådet den 10 oktober 2016

Kommunstyrelsens protokoll den 25 november 2016, § 221

Yrkande

Kommunstyrelsens ordförande Boel Godner (S) yrkar i enlighet med en vid sammanträdet utdelad skrivelse från S, MP och V att ärendet ska återremitteras med ett breddat uppdrag samt att ärendet därefter ska redovisas till kommunstyrelsen senast i september 2017.

Ewa Lofvar Konradsson (MP) och Mats Siljebrand (L) instämmer i återremissyrkandet.

Justerandes signum

Anslagsdatum

2017-02-06

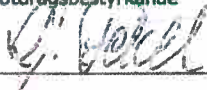
Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsens beslut

1. Ärendet återremitteras med ett breddat uppdrag att se över hur Södertälje kommun kan bidra till att minska fallolyckorna bland äldre.
2. En delrapportering ges till kommunstyrelsen med en kunskapssammanställning över vilka åtgärder som idag genomförs av Södertälje kommun för att minska fallolyckorna bland äldre.
3. Utifrån kunskapssammanställningen ska analyseras om det finns ytterligare åtgärder som Södertälje kommun, själv eller tillsammans med andra aktörer, bör initiera för att på ett systematiskt sätt minska antalet fallolyckor bland Södertäljes äldre.
4. Uppdraget ska redovisas till kommunstyrelsen senast i september 2017.

Beslutet skickas till
Akten

Justerandes signum 	Anslagsdatum 2017-02-06	Utdragsbestyrkande
---	----------------------------	---

SÖDERTÄLJE KOMMUN Kommunstyrelsen	
2017 -01- 16	
Dnr	Rnr

TJÄNSTESKRIVELSE

2017-01-05

Social- och omsorgskontoret

Kommunstyrelsen

Gratis broddar för äldre

Dnr: KS 16/397, ÄON 16/089

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 25 november 2016 § 221 att ge stadsdirektören i uppdrag att utreda för- och nackdelar med att Södertälje kommun inför gratis utdelning av broddar till personer över 70 år som är skrivna i kommunen.

Av bilagda PM framgår att kostnaden för verksamhet med erbjudande om gratis broddar beräknas uppgå till 2,3 Mkr, beroende av hur många som tar ut broddar och på upphandling kan kostnaden bli lägre. I de kommuner som erbjudit gratis broddar har verksamheten uppskattats av målgruppen men effekten har inte kunnat mätas. I andra kommuner har förslag om gratis broddar prövats men avslagits på grund av att det inte finns evidens för effekterna och att det inte är i överensstämmelse med likabehandlingsprincipen enligt kommunallagen.

Av kunskapssammanställning från Sveriges kommuner och landsting framgår att det sällan är en enskild orsak till att personer faller utan flera faktorer som exempelvis läkemedel, balans, dålig syn eller dåligt underlag.

Kommunförvaltningen föreslår att medel till erbjudande om gratis broddar till personer över 70 år inte anslås på grund av för hög kostnad, brist på evidens och att det kan strida mot likabehandlingsprincipen i kommunallagen.

Beslutsunderlag

Social- och omsorgskontorets tjänsteskrivelse daterad den 5 januari 2017

Bilagda PM daterad den 5 januari 2017

Skrivelse från Kommunallrådskansliet, S, MP och V daterad 25 november 2016

Skrivelse från Kommunala pensionärsrådet daterad den 10 oktober 2016

Fallskador bland äldre

<http://webbutik.skl.se/sv/artiklar/fallskador-bland-aldre-en-sammanfattning-av-en-kunskapsöversikt-om-fallskador.html>

Samhället kostnader för fallolyckor

<https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/25878.pdf>

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Kommunförvaltningens förslag har inga ekonomiska effekter

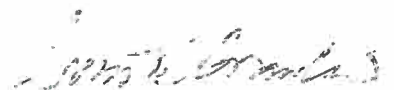
Kommunförvaltningens förslag till kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen beslutar att medel till utdelning av gratis broddar till pensionärer inte anslås.

Rickard Sundbom

Stadsdirektör

Lenita Granlund

Socialdirektör

Handläggare: Inga-Lena Palmgren

utredare

stab

Telefon (direkt): 08- 523 038 60

E-post: inga-lena.palmgren@sodertalje.se

Beslutet skickas till

Äldreomsorgsnämnden

Kommunala pensionärsrådet

Akten

Rapport | 2017-01-05

Gratis broddar till äldre

Inga-Lena Palmgren

utredare

stab

Telefon (direkt): 08-523 038 60

E-post: inga-lena.palmgren@sodertalje.se

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning	3
2. Bakgrund.....	3
3. Fallskador.....	3
3.1 Orsaker	3
3.2 Kostnadsfördelning	5
3.3 Effekter.....	5
4. Andra kommuner, exempel.....	6
5. Ekonomiska konsekvenser.....	7

1. Sammanfattning

Förvaltningens uppdrag är utreda för- och nackdelar med att Södertälje kommun inför gratis utdelning av broddar till personer över 70 år, kostnad för Södertälje kommun, erfarenheter och effekter från andra kommuner och förutsättningar att genomföra detta tillsammans med andra samarbetspartners.

Av denna PM framgår att kostnaden för verksamhet med erbjudande av gratis broddar beräknas uppgå till 2,3 Mkr, men beroende på hur många som tar ut broddar och upphandling kan kostnaden bli lägre. Erfarenheter från andra kommuner, som beslutat om utdelning av gratis broddar, är att uttaget av broddar varierar från ca 25 % till drygt 70 % av målgruppen. Verksamheten har i andra kommuner uppskattats av målgruppen men effekterna har inte gått att mäta.

Kommuner som beslutat att avslå framställan om att införa utdelning av gratis broddar har bland annat framfört att det saknas evidens för att det har positiva effekter men också att det kan strida mot kommunallagen och att det inte ingår i det kommunala uppdraget.

Förutsättningarna för att tillsammans med andra samarbetspartners genomföra verksamheten har inte utretts eftersom utredningstiden varit för kort. Om medel anslås till gratis broddar måste en upphandling genomföras som tar cirka tre månader.

Av kunskapssammanställning från Sveriges kommuner och landsting framgår att det sällan är en enskild orsak till att personer faller utan flera faktorer som exempelvis läkemedel, balans, dålig syn eller dåligt underlag.

2. Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade den 25 november 2016 § 221 att ge stadsdirektören i uppdrag att utreda för- och nackdelar med att Södertälje kommun delar ut gratis broddar till personer över 70 år som är skrivna i kommunen. Utredningen ska presenteras för kommunstyrelsen senast januari 2017 och särskilt beskriva beräknade kostnad för Södertälje kommun, erfarenheter och effekter från andra kommuner och förutsättningar att genomföra detta tillsammans med andra samarbetspartners.

3. Fallskador

3.1 Orsaker

Sveriges kommuner och landsting (SKL) har publicerat rapporten Fallskador bland äldre som är en sammanfattning av en kunskapsöversikt om fallskador

<http://webbutik.skl.se/sv/artiklar/fallskador-bland-aldre-en-sammanfattning-av-en-kunskapsöversikt-om-fallskador.html>

I rapporten framgår bland annat om var fallskador sker:

”Inomhus och på plant golv

Man kan lätt tro att de flesta fallen sker från hög höjd, som från en stol. En vanlig föreställning är också att de flesta fallen sker när man ska resa sig upp eller när man ska gå på toaletten på natten. Så är det dock inte. Kunskapssammanställningen visar att de allra flesta fallskador sker inomhus på ett plant golv, när man redan är uppe och rör sig. Ofta säger man att den utlösande faktorn är möbler, mattor, golv eller alkoholkonsumtion. Det kan vara *en* bidragande orsak, men det kan också finnas andra förklaringar som felaktig läkemedelskonsumtion, dålig balans eller felaktiga glasögon

Utomhus och på vintern

De som skadas utomhus är ofta under 80 år och vistas ofta ute. Ungefär en tredjedel av de fallolyckor som drabbar äldre och som kommer i kontakt med akutvården, sker utomhus. Många av dessa olyckor inträffar på snö och is. Eller också är något föremål som stege, trappa eller hjälpmedel inblandat. Därför tror man att många fall utomhus borde kunna förebyggas. Närmare 75 procent av fallolyckorna utomhus relaterar till olika former av markunderlag. Samtidigt är den fysiska miljön *en* orsak, fallet beror också på den enskilda personens förmåga och beteende. Vintermånaderna december till mars är helt dominerande när det gäller skador utomhus och betydligt fler kvinnor än män drabbas.”

I SKL:s rapport finns också sammanställning av de viktigaste förebyggande insatserna från kommunen/landstinget som är:

- ”• Kommunal plan i nära samarbete med landstinget
- Utbildning/information till både äldre och personal
- Individuell riskbedömning för personer med ökad fallrisk
- Förebyggande insatser på särskilda boenden/sjukhus
- Läkemedelsgenomgångar
- Sekundärprevention för individer som redan fallit en gång
- Snöröjning/sandning/bra utebelysning
- Fysisk träning även för mycket gamla”

Av kunskapssammanställningen framgår att det sällan är en enskild orsak till att personer faller utan flera faktorer som exempelvis läkemedel, balans, dålig syn eller dåligt underlag.

3.2 Kostnadsfördelning

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har i rapporten Samhällets kostnader för fallolyckor beskrivet kostnadsfördelningen och av rapporten

(<https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/25878.pdf>) framgår bland annat följande:

”Ofta finns ett intresse av att kartlägga vilka aktörer som bär vilka kostnader i samband med en olycka. Det är dock viktigt att notera att de kostnadsbärare som redovisas i detta sammanhang är primära och står för de utbetalningar som blir aktuella i samband med olyckan. Den egentliga kostnadsbäraren är i slutändan alltid individen i rollen som skadad, skattebetalare, förvärvsarbete eller anhörig.

Omkring 45 procent av den totala kostnaden bärs av den offentliga sektorn. Landstinget står för den största andelen av denna kostnad medan individen bär den största kostnaden i den privata sektorn. Av den totala kostnaden bär individerna 45 procent eller 10 miljarder vilket motsvarar drygt 1000 kronor per invånare.

Individ 45%
Landsting 28%
Kommun 12%
Näringsliv 10%
Stat 6%”

3.3 Effekter

Den direkta effekten av förebyggande insatser är svår att mäta på kort sikt. Effekten av att dela ut gratis broddar har inte kunnat mätas hos någon av de kommuner som infört systemet. En effektutvärdering kräver en utarbetad metod för uppföljning och utvärdering, samverkan med andra är en förutsättning. Som tidigare nämnts är det flera bakomliggande orsaker till fallolyckor vilket innebär svårigheter att mäta effekt av en enskild insats.

Om en fallolycka inträffar kan det få stora konsekvenser för individen, kommunen och landstinget. Av rapporten från SKL (se ovan punkt 3.1) framgår att de som skadas utomhus ofta är under 80 år och vistas ofta ute. Ungefär en tredjedel av de fallolyckor som drabbar äldre och som kommer i kontakt med akutvården, sker utomhus. Många av dessa olyckor inträffar på snö och is.

En fallolycka kan innebära att den enskilde får behov av hemtjänstinsatser som inte tidigare behövts. Om en fallolycka kan förhindras är det stora vinster framförallt för individen men också för samhället i övrigt.

Kunskapssammanställningen från SKL "Fallskador bland äldre" avslutas med frågeställningarna:

"Allmänt skadeförebyggande för +65 tveksamt?"

Allmänt förebyggande insatser för +65 är kanske tveksamt? Det finns i alla fall än så länge ingen evidens för att det fungerar. De allmänna aktiviteter/insatser som är både hälsofrämjande i stort och skadeförebyggande gäller i princip alla människor i alla åldrar, även om betydelsen av vissa aktiviteter ökar i takt med åldern. Kanske de allmänt hälsofrämjande och förebyggande insatserna inte ska vara så fokuserade på att man just fyllt 65 år? Kan det t.o.m. vara kontraproduktivt? "Bara för att jag fyllt 65 år vill kommunen att jag... jag är väl inte gammal heller!" Man kan alltså ställa frågan om man ska ha allmänna insatser riktade till just människor som fyllt 65 år. WHO rekommenderar fallförebyggande insatser efter fyllda 70 år. Kanske är det bättre med folkhälsoinsatser som riktas mot hela befolkningen?

Allmänt skadeförebyggande för +80?"

När det gäller allmänt skadeförebyggande insatser för människor som är över 80 år finns det däremot större anledning att tala om riktade insatser till just den åldersgruppen. I de åldrarna finns ofta ett behov av att särskilt kolla ögonen, se till att man får tillräckligt med sol/D-vitamin (särskilt för kvinnor), att man gör en läkemedelsgenomgång och att man får råd om lämplig fysisk aktivitet. Man kan också behöva hjälp med att kolla den fysiska miljön och vissa produkter, som skor och mattor. Alla insatser bör respektera individers behov av integritet och bygga på förståelse för svårigheter att påverka människors beteenden."

4. Andra kommuner, exempel

Kommunerna i landet gör på olika sätt och någon sammanställd statistik finns inte, det är inte heller alla kommuner som behandlat frågan. Exempel på hur andra kommuner har arbetat med frågan om gratis broddar har undersökts genom telefonsamtal, beslutsunderlag eller genom att läsa på respektive kommuns hemsida. Frågan om att erbjuda gratis broddar har ofta väckts genom ett medborgarförslag eller från kommunala pensionärsrådet (eller motsvarande). Det som redovisas här är ett axplock av olika kommuners bedömningar.

Argumenten för att starta verksamhet med erbjudande om gratis broddar anges ofta till att förebygga fallskador. Exempel på kommuner, som för andra året eller längre, beslutat att erbjuda broddar till alla pensionärer över 65 år är Haninge, Göteborg och Borås. Stockholms kommun erbjuder, från vintern 2016/17, broddar till målgruppen 75 år och äldre som har insatser i form av hemtjänst och/eller trygghetslarm. Gemensamt för kommunerna som erbjuder broddar är att det för med sig administrativa insatser exempelvis i form av informationsbrev, med kupong, till alla som är berättigade till ett par broddar och att distribution och utprovning organiseras. Dessutom tillkommer kostnader för upphandlingsförfarande.

Några kommuner, exempelvis Huddinge och Kungsbacka, har erbjudit broddar som engångsinsats. Oavsett om det är en engångsinsats eller inte, för verksamheten med sig kostnader för administration, distribution och upphandling.

I kommuner som avslagit förslag om att införa gratis broddar är ett motiv att det saknas evidens för att det har effekt. Ett annat motiv är att det kan strida mot likabehandlingsprincipen enligt kommunallagen. I kommunallagen 2 § står det: kommuner och landsting skall behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat. Exempel på kommuner som avslagit förslag om broddar är Mjölby, Katrineholm och Bollebygd. Dessutom anføres i både Mjölby och Katrineholm att det inte ligger i det kommunala uppdraget att dela ut broddar eller annan personlig skyddsutrustning.

5. Ekonomiska konsekvenser

Beräkning av kostnader har gjorts i enlighet med uppdraget från kommunstyrelsen.

Utgångspunkten är ett antagande om att varje broddpar kostar 200 kronor (källa: apotekets broddar kostar i december 2016, 189 – 239 kronor). En upphandling enligt lagen om offentlig upphandling (LOU) måste genomföras. Om upphandlingsbeloppet överstiger 534 890 kr (gräns för direktupphandling) och upp till cirka 1 900 000 kr är det en förenklad upphandling. Tiden för upphandling kan beräknas till cirka tre månader, där anbudstiden beräknas till en månad och för/efterarbete resten av tiden.

I den kravspecifikation som måste föregå en upphandling bör krav ställas på broddar som täcker hela sulan och på broddar som fästs under hälen. Den enskilde ska kunna välja utifrån hur lätt det är att ta på och av broddarna.

Beräkning

Totalt antal personer över 70 år 2017 är 11 160 (källa kommunens befolkningsprognos)

Kostnad

om 100 % av målgruppen tar ut broddar	2 232 000 kr
---------------------------------------	--------------

Kostnad

om 50 % av målgruppen tar ut broddar	1 116 000 kr
--------------------------------------	--------------

Administration

(beräknat en månads kontorsarbete arbete plus
papper, kuvert porto)

100 000 kr

Tillkommer ytterligare kostnader för upphandling,
distribution, utprovning mm.

Den årliga kostnaden som tillkommer efter införande är svår att beräkna men målgruppen ökar årligen med de som fyller 70 år under året och med de nyinflyttade.

Kommunförvaltningen föreslår att medel till erbjudande om gratis broddar till personer över 70 år inte anslås på grund av för hög kostnad, brist på evidens och att det kan strida mot likabehandlingsprincipen i kommunallagen.

2016-11-25

Kontor

Kommunalrådskansliet
Socialdemokraterna
Miljöpartiet
Vänsterpartiet

Kommunstyrelsen

Ärende 23 uppdrag att utreda gratis broddar för äldre

Under vintertiden försvåras framkomligheten och tillgängligheten i samhället. Snötäcken och halka försvårar mest för den som redan tidigare känner sig osäker på hur man ska ta sig fram. Bland de som drabbas allra mest är våra pensionärer. Det är också en grupp som är kraftigt överrepresenterad avseende fallolyckor vintertid.

Kommunala pensionärsrådet (KPR) har, mot bakgrund av ovanstående problematik, föreslagit i en skrivelse till kommunstyrelsen att Södertälje kommun skulle ansvara för gratis tilldelning av broddar till alla äldre över 70 år som är folkbokförda i kommunen.

Som KPR framhåller i sin skrivelse har bland annat Göteborg, Kramfors, Haninge och Huddinge redan infört gratis utdelning av broddar. Utifrån Göteborg kommuns kostnader uppskattar KPR vidare att det för Södertäljes del skulle medföra en kostnad på ca 2, 25 miljoner kronor.

När det gäller att dela ut broddar till alla personer över 70 år är det vid i en första anblick ett sympatiskt förslag. Fler äldre som använder broddar skulle sannolikt minska andelen fallolyckor under vinterhalvåret. Man kan också anta att ett innehav av broddar innebär att fler äldre faktiskt vågar gå ut under vintermånaderna, vilket i sig leder till högre livskvalitet. Samtidigt måste kostnaden för gratis broddar vägas mot andra viktiga behov som finns för att förbättra för kommunens äldre.

Ett sätt att minska kommunens kostnad för detta skulle kunna vara att en eller flera samarbetspartners samverkar med kommunen kring denna fråga, till exempel landstinget,

pensionärsorganisationer eller försäkringsbolag. I en del kommuner har utdelningen av broddar skett i samband med influensavaccinering.

Sammantaget anser vi att frågan bör utredas förutsättningslöst. Utredningen bör belysa för- och nackdelar med ett införande av gratis broddar och särskilt beskriva:

- beräknad kostnad för Södertälje kommun
- erfarenheter och effekter från andra kommuner
- förutsättningarna att genomföra detta tillsammans med andra samarbetspartners

Förslag till beslut

- Att stadsdirektören ges i uppdrag att utreda för- och nackdelar med att Södertälje kommun inför gratis utdelning av broddar till personer över 70 år skrivna i kommunen.
- Att utredningen ska presenteras för kommunstyrelsen senast januari 2017 och särskilt beskriva
- beräknad kostnad för Södertälje kommun
 - erfarenheter och effekter från andra kommuner
 - förutsättningarna att genomföra detta tillsammans med andra samarbetspartners

SKRIVELSE

2016-10-10

Kommunala pensionärsrådet

Kommunstyrelsen

Gratis broddar till alla äldre

Drygt sex gånger fler personer dör i fallolyckor än i vägtrafiken och sju gånger fler läggs in på sjukhus till följd av fall. Omkring 1600 personer dör varje år på grund av en fallolycka (4 varje dag) enligt myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Fallolyckor bland äldre är ett stort hälsoproblem som medför stora kostnader och lidande för den enskilde. De totala kostnaderna för fallolyckor är cirka 22 miljarder kronor per år. Av dessa kostnader står kommunerna för ungefär 45 %. På grund av denna anledning anser kommunala pensionärsrådet att frågan bör uppmärksammas mer i kommunen.

Snön och halkan innebär inte endast en ökad risk för fallolyckor, utan bidrar även till att äldre väljer bort att komma ut från sin bostad under vintern. Några kommuner som Göteborg, Kramfors, Haninge och Huddinge har beslutat att dela ut gratis broddar till äldre. Broddar på skorna minskar risken för halka och kan därmed minska fallskador och isolering.

Göteborgs kommun fick via upphandling ett pris på 150 kronor per halkskydd. I Södertälje kommun finns det ungefär 15000 personer 65 år och äldre. Det skulle innebära en kostnad för kommunen på cirka 2,250 mkr om alla skulle tacka ja till erbjudandet första året. Följande år skulle kostnaden bli betydligt mindre.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår kommunala pensionärsrådet att kommunstyrelsen ska ansvara för gratis utdelning av broddar till alla äldre över 70 år och som är folkbokförda i Södertälje kommun.

Ulla Rygin (S)

Ordförande kommunala pensionärsrådet

Handläggare: Elin Malmqvist

Samordnare kommunala pensionärsrådet

Telefon (direkt): 08 523 049 79

E-post: elin.malmqvist@sodertalje.se

§ 221 Uppdrag att utreda gratis broddar för äldre

Dnr: KS 16/397

Sammanfattning av ärendet

Under vintertiden försvåras framkomligheten och tillgängligheten i samhället. Snötäcken och halka försvårar mest för den som redan tidigare känner sig osäker på hur man ska ta sig fram. Bland de som drabbas allra mest är våra pensionärer. Det är också en grupp som är kraftigt överrepresenterad avseende fallolyckor vintertid.

Kommunala pensionärsrådet (KPR) har, mot bakgrund av ovanstående problematik, föreslagit i en skrivelse till kommunstyrelsen att Södertälje kommun skulle ansvara för gratis tilldelning av broddar till alla äldre över 70 år som är folkbokförda i kommunen.

Som KPR framhåller i sin skrivelse har bland annat Göteborg, Kramfors, Haninge och Huddinge redan infört gratis utdelning av broddar. Utifrån Göteborg kommuns kostnader uppskattar KPR vidare att det för Södertäljes del skulle medföra en kostnad på ca 2, 25 miljoner kronor.

När det gäller att dela ut broddar till alla personer över 70 år är det vid i en första anblick ett sympatiskt förslag. Fler äldre som använder broddar skulle sannolikt minska andelen fallolyckor under vinterhalvåret. Man kan också anta att ett innehav av broddar innebär att fler äldre faktiskt vågar gå ut under vintermånaderna, vilket i sig leder till högre livskvalitet. Samtidigt måste kostnaden för gratis broddar vägas mot andra viktiga behov som finns att förbättra för kommunens äldre.

Ett sätt att minska kommunens kostnad för detta skulle kunna vara att en eller flera samarbetspartners samverkar med kommunen kring denna fråga, till exempel landstinget, pensionärsorganisationer eller försäkringsbolag. I en del kommuner har utdelningen av broddar skett i samband med influensavaccinering.

Sammantaget anser vi att frågan bör utredas förutsättningslöst. Utredningen bör belysa för- och nackdelar med ett införande av gratis broddar och särskilt beskriva:

- beräknad kostnad för Södertälje kommun
- erfarenheter och effekter från andra kommuner
- förutsättningarna att genomföra detta tillsammans med andra samarbetspartners

Beslutsunderlag

Skrivelse från S, MP och V

Skrivelse från Kommunala pensionärsrådet (KPR)

Justerandes signum

Anslagsdatum

2016-12-05

Utdragsbestyrkande

Yrkanden

Anne-Marie Larsson (M) yrkar bifall till förslaget med tillägg av att texten i beskrivningen av exempel kompletteras med att i en del kommuner har utdelningen av broddar skett i samband med influensavaccineringen. Kommunstyrelsens ordförande Boel Godner (S) instämmer i detta yrkande.

Kommunstyrelsens beslut

1. Stadsdirektören ges i uppdrag att utreda för- och nackdelar med att Södertälje kommun inför gratis utdelning av broddar till personer över 70 år skrivna i kommunen.
2. Utredningen ska presenteras för kommunstyrelsen senast januari 2017 och särskilt beskriva
 - beräknad kostnad för Södertälje kommun
 - erfarenheter och effekter från andra kommuner
 - förutsättningarna att genomföra detta tillsammans med andra samarbetspartners

Beslutet skickas till
Stadsdirektören

KPR

Akten

Justerandes signum

Boel Godner

Anslagsdatum

2016-12-05

Utdragsbestyrkande

Boel Godner